

KÜLÖNFÉLÉK

tak idegen nevükkel a külföld előtt magyarságuk iránt. Ez a panasz most is fennállhat. Vagy a gáncsolók nem joggal akadhatnak-e meg a Fischhof, Forreider, Hibján, Huber, Kiessling, Michl, Róth, Taussig, Vögerl, Wiesinger, Wiegand stb. neveken?

A maga összességében azonban jogosan állíthatjuk, hogy szép sikert arattunk Torinóban. Különösen fontosnak tartjuk kelendő cikkeink szaporodását. Mert ideje már, hogy nemzetgazdasági álláspontra helyezkedjünk és a világvásárokból mi is kivegyük a magunk részét. A reprezentáló művészet nem növeli közvetlen a nemzeti vagyont és annak a jóhírnévnek, a melyet az ipar és művészet kapcsolata szerez, térfoglalását kell egyúttal jelentenie a kereskedelmi érdekeknek is.

Czakó Elemér.

KÜLÖNFÉLÉK.

Q FŐVÁROSI FELSŐ IPAR-
RAJZISKOLA KIÁLLÍTÁSA.
Erősen fejlődő iskolát mutat be ez a kiállítás. A fejlődés főképp két irányban mutatkozik: Meglep elsőben is a műszaki tárgyaknak (ábrázoló mértan, építészet, géprajz) alapos tanítása, a mire az iskola rendeltetésénél fogva igen nagy szükség van, másodszorban az az üde modern szellem, mely az artisztikus tárgyakban megnyilatkozik. Minket főképp ez utóbbi érdekel, azért mellőzve a technikai osztályokat, e helyen a kiállítás csak azon osztályaival foglalkozunk, melyeknek tárgya az iparművészet körébe tartozik.

A figurális rajzosztály Prenoszil Sándor vezetése alatt élő természet után rajzolt fejeket, aktokat és kisebb vázlatokat mutat be. Sok művészi érzék, kifogástalan gondosság, rajzbeli fegyelem teszi becsessé a fejtanulmányokat; hiszszük azonban, hogy az akt rajzolás mihamar ugyanerre a fokra fog fejlődni. Ebben a teremben mutatkoznak be Horti

Pál tervező osztályának növendékei. A mit csináltak, az mind ízléses szép dolog. Azt a körülményt, hogy a növendékek összetévesztésig hasonlóak, a mester kivitt s már ismert eszméihez, az osztály fejletlenségéből magyarázom, a mi minduntalan szükségessé teszi a tanári beavatkozást tervezés közben.

A szobrász osztályban a régi jó reneszánsz-ékítményeket ép oly gondal másolják növendékei, mint annak előtte, sőt a modern irány első hajtásai-ból is láthatunk néhány szemelvényt, a miből remélhetjük, hogy az — eddig kissé konzervatív osztály — is tért enged a modern felfogásnak.

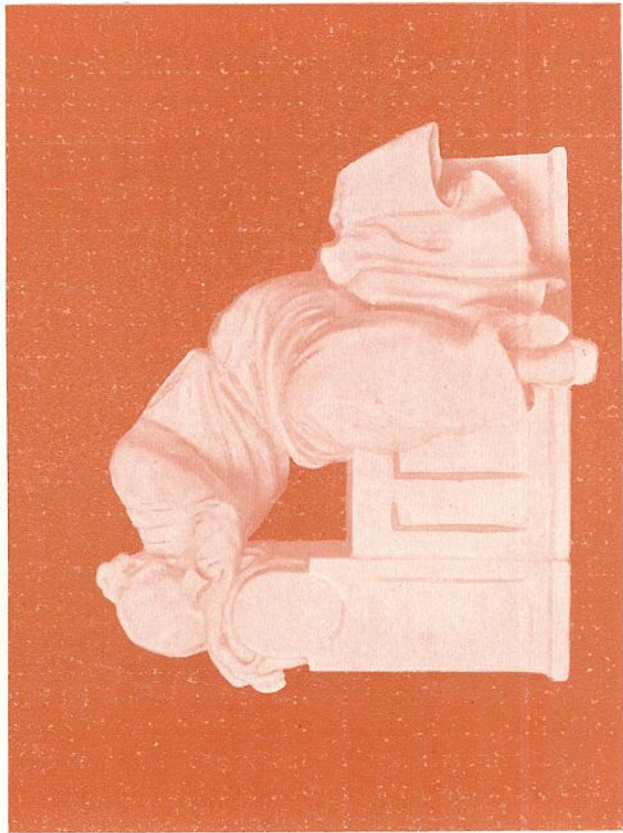
A Györgyi Kálmán vezette női osztály munkái a kiállításnak egyik legérdekesebb részét teszik. Az élő növény után készült tanulmányok gondosak s a mellett meglepő üdék; az ezek után készült díszítőtervek ötletesek és elevenek. Azt pedig, hogy a növendékek saját terveiket (női kézimunkákat) valósággal megcsinálják, kitünő gondolatnak kell tartanunk. Erre kellene alapítani a jövőben az egész női osztály munkásságát. Himzőgépek és szövőszékek beszerzésével kellene lehetővé tenni azt, hogy a növendék maga tervezte eszméit meg is valósítsa s ily módon az életben kenyérhez jusson. Úgy hallom, az intézet igazgatója tervbe s vette ilyen gépnek beszerzését.

Hiányát érzem azonban Györgyi osztályában a régi magyar hímzések gondos és kiterjedt tanulmányozásának. Elvégre is, a magyar stílus abban a szakban fejleszhető első sorban, a melyben hagyományos formákkal rendelkezünk. Ilyen a női kézimunka, a hol a régi magyar hímzések egész tömege kínálkozik tanulmányanyagul. Különben is a természetből vett elemek egymagukban alig alkalmazhatók erős elváltoztatás nélkül a női kézimunkába. Egynémely technika (keresztöltéses hímzés, csipkeverés stb.) egyenesen megkívánják a ridegen stilizált formákat. Ezeknél szeretném én bevezetve látni régi magyar hímzési motívumainkat.

Modern törekvések mutatkoznak Teglegdy tanár osztályában is a szobrászok előkészítő tanfolyamában, a hol egynéhány csinos tervezet tűnik föl. Kár, hogy az élő természetről készült növénytanulmányok tudatosan geometrikus merevséggel s elfogultan adják vissza az elevennek formáit.

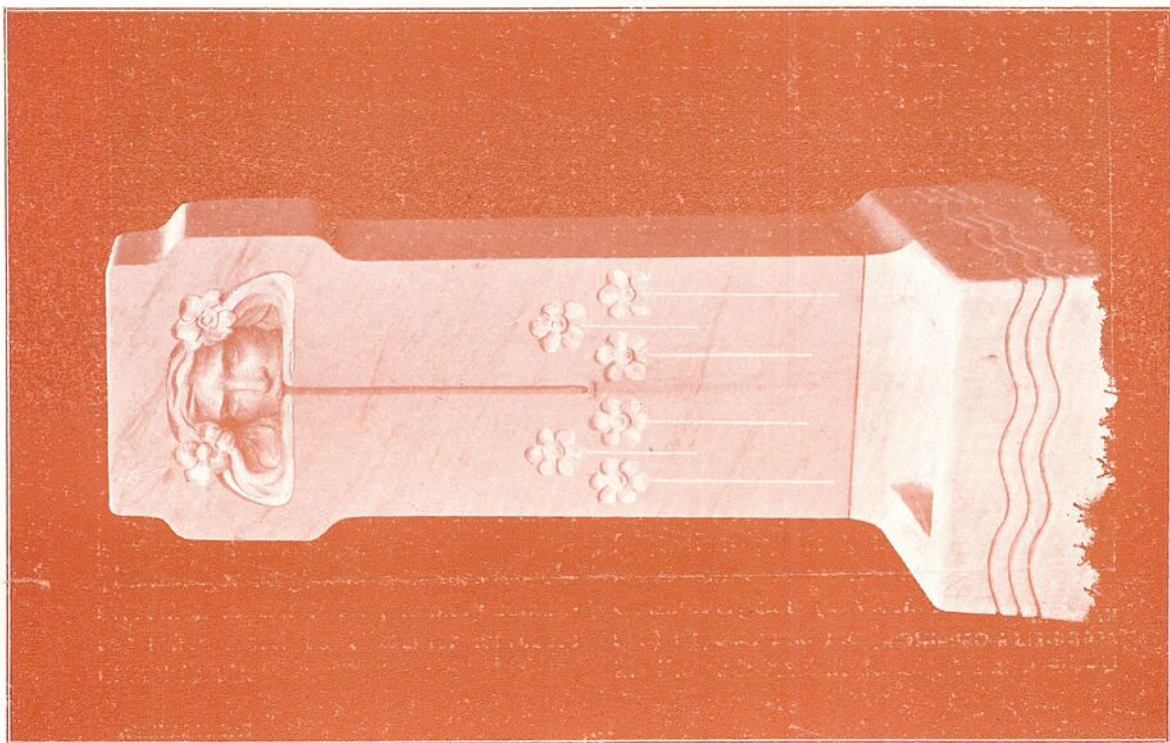
A nyilvános rajztanfolyam más osztályaiban is mutatkoznak jelei a szabadabb

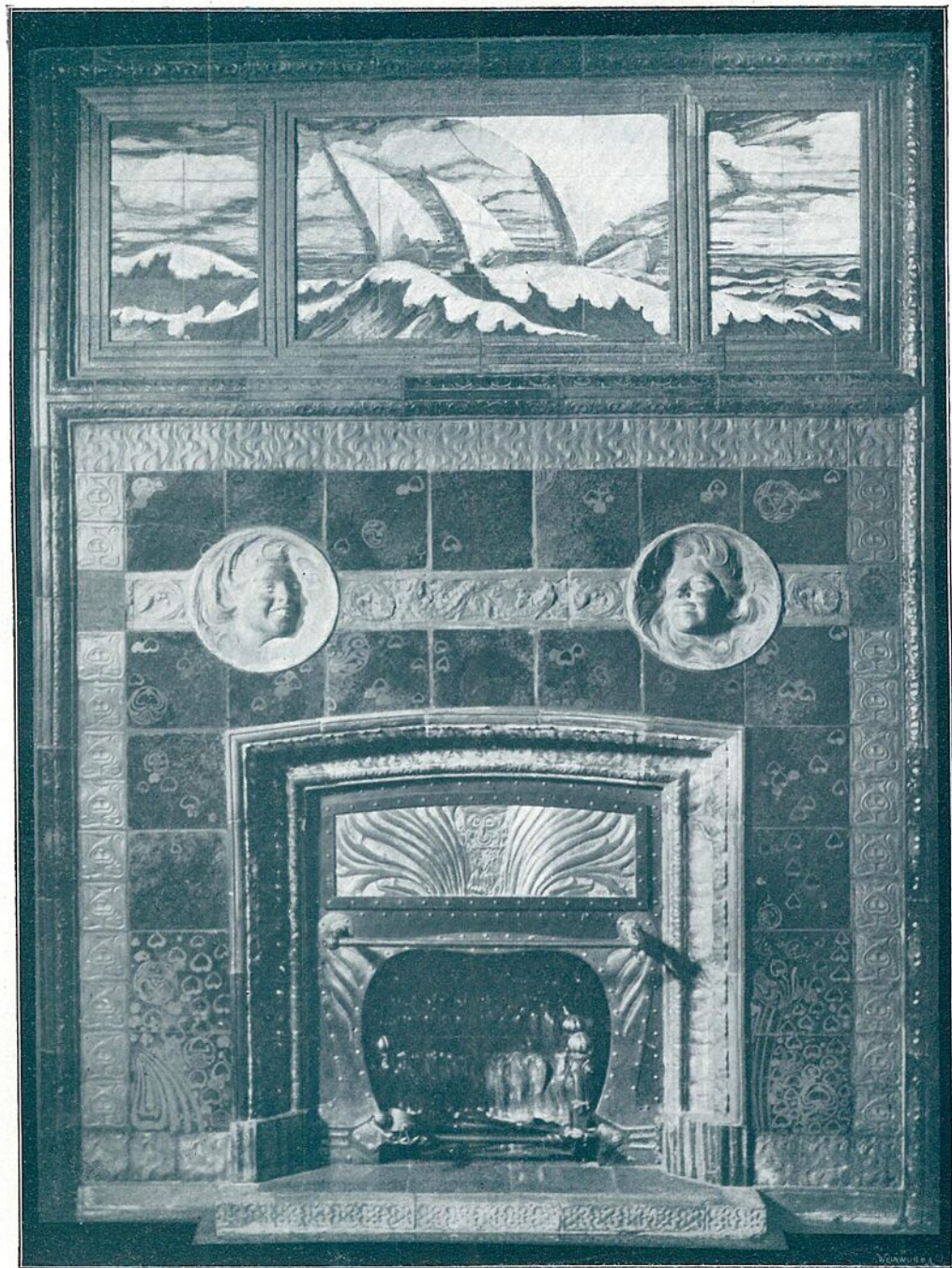
DÍSKÚT MÁRVÁNYBÓL.
S. ROMAGNOLI,
BOLOGNA.

KESERGÉS.
PORCELLÁN SZOBOR
KIR. PORCELLÁNGYÁR, KOPENHÁGA.

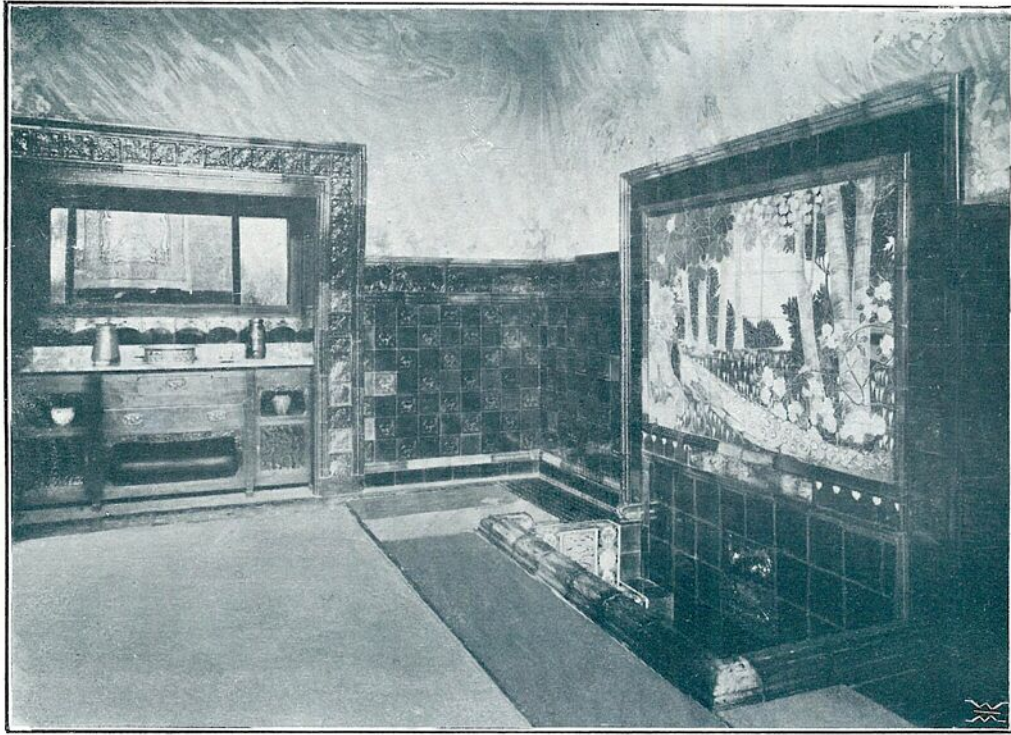
Torinói kiállítás.

KANDALLÓ.
ARTE DELLA CERAMICA.
FIRENZE.

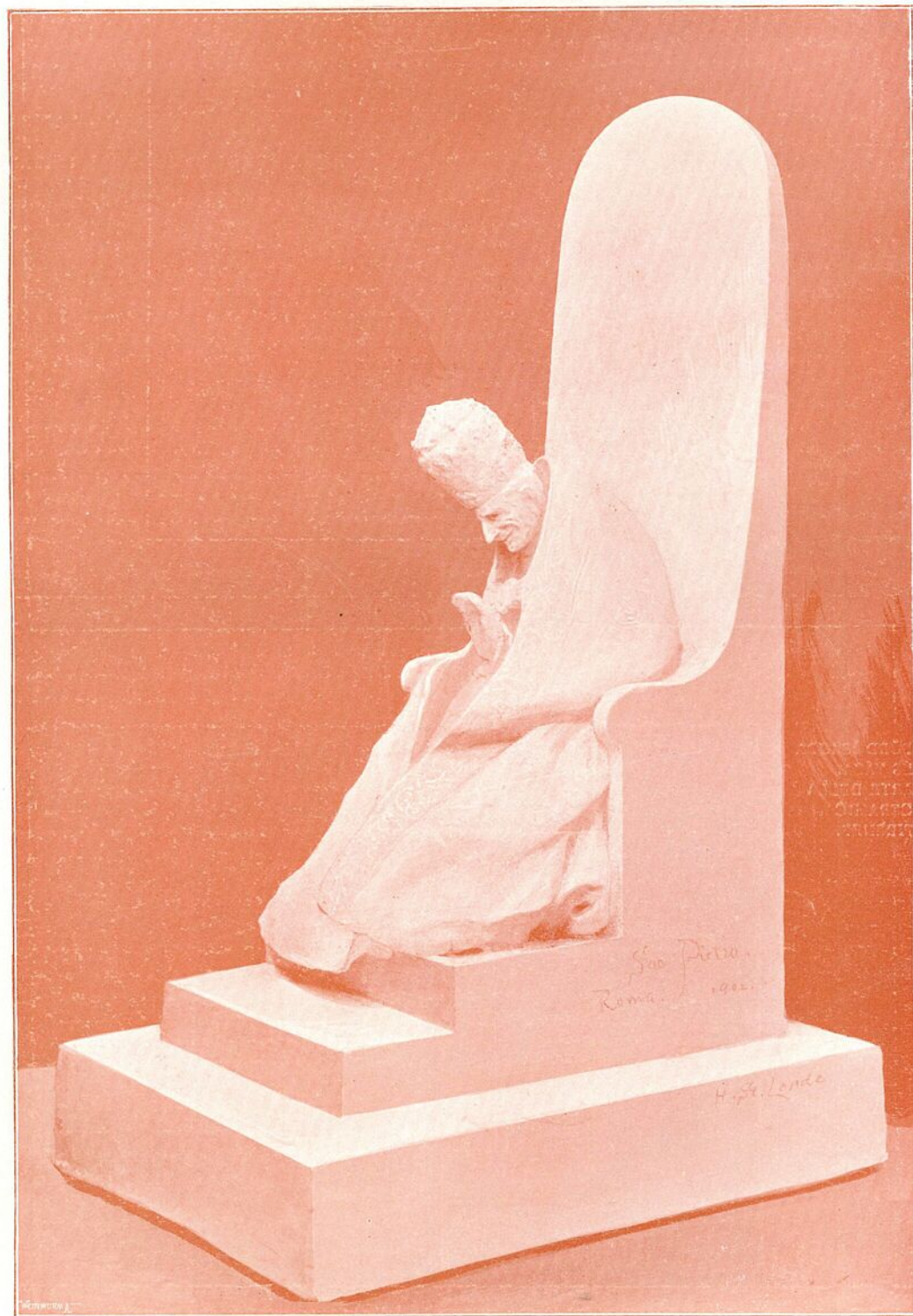
Torinói kiállítás.

FÜRDŐSZOBA
ÉS VÁZA.
ARTE DELLA
CERAMICA.
FIRENZE.

Torinói kiállítás.

XIII. LEÓ PÁPA, GRÈS SZOBOR.
ST. LERCHE, KRISTIANIA.

Torinói kiállítás.

KÜLÖNFÉLÉK

szellemű tanításnak, legnagyobb mértékben foglalkozik azonban az élő természet tanulmányozásával Csizik tanár osztálya. Igen üde növénystudiumok gazdag gyűjteményét látjuk itt kiállítva, bár nézetem szerint a tanulmányozott anyagnak felhasználásaképp készült tervezetek nincsenek ezekkel egészen arányban sem mennyiség, sem minőség dolgában.

Nagy Lázár diszítő festészeti osztályának sok érdekes tulajdonsága van. Becsüljük a tanár befolyása alatt készült egynéhány terv eredetiségét, az itt-ott feltűnő magyaros felfogást s a természet tanulmányozását. Nem értünk azonban veled egyet abban, hogy tanítványaival különböző mesterek tevezte részekből egészet kompínáltat össze, s hogy általában igen gyakran folyamodnak növendékei gondolatért, motívumért s különösen állatalakért szakmunkákhoz.

Tudom ugyan, mily végtelen nehéz rövid idő alatt előképzetlen anyaggal eredményt elérni, de ez ne legyen akadály arra, hogy a tanításban az eredetiség felé törekedjünk.

Végül még egy dolgot az iskola jövőjére vonatkozólag. Hogy mekkorát fejlődött az intézet, csak az tudja megítélni, a ki látta a 19 év előtt, gondolom első ízben rendezett rajzkiállítást. Hogy ez a fejlődés folytatódni fog, arra bizonyosság a most bemutatott anyag, s azok a jelentős reformtervek, melyek az iskola vezetőit foglalkoztatják. Csak aztán a municipális autonómia, a szabad tanárválasztás elvének nagyon is korlátlan gyakorlása meg ne ártson az intézetnek. Maga a rajztanári diploma már rég nem elég arra, hogy valaki jól megállja a helyét az ilyen szakiskolában, kísérje bár a szavazatok tengernyi sokasága.

Ez a rajzkiállítás mutatja, hogy egy-egy osztály művészi nivója egyenesen a vezető tanár művészi kvalitásától függ. Hogy egy-egy új emberben ezt megtalálják, arra vezető körök óvatossága, előrelátása, sőt önmegtagadása szükséges.

Gróh István.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE A TORINÓI KIÁLLÍTÁS MAGYAR OSZTÁLYÁRÓL. Nem érdektelen meghallgatni azokat a véleményeket, a melyek az első nemzetközi torinói iparművészeti kiállításon szereplő magyar tárgyakról a különféle külföldi lapokban felhangzottak. Ha a napilapok krónikáit némileg a napi politika irányítja is, a rokonszenv és ellenszenv megnyilvánul-

nításai mellett figyelemre méltó tanulságot rejtenek magukban azok a sorok, a melyek műipari tárgyainkról szólnak összehasonlításban a kulturnemzetek tárgyaival. Ezúttal a külföldi napilapok bírálatait és ismertetéseit kötöttük bokrétába, legközelebbi számunkban be fogunk számolni a szakfolyóiratoknak rólunk szóló véleményeiről.

Dr. Heinrich Pudor, az „Allgemeine Zeitung“-ban (München, 1902. 139.) meglehetősen bőven adózik dicsérettel a magyar csoportnak. Különösen kiemeli az installáció kedvező összbemutatóját. A kiállított tárgyak közül pedig Zsolnay lüszteres edényeit, Wartha máz-kísérleteit, Horti szobáját és Huber Oszkár zománccos ékszereit s tálcait.

Eduard Engels (Gesellschaft, München. 13.), a ki különben nagyon pesszimiztikusan fogja fel a torinói kiállítást, azt mondja a mi osztályunkról: „A magyaroknak, a kik a festészet terén is rendkívül nagy előhaladást mutatnak, iparművészetén sem lehet szó nélkül átsiklani.“

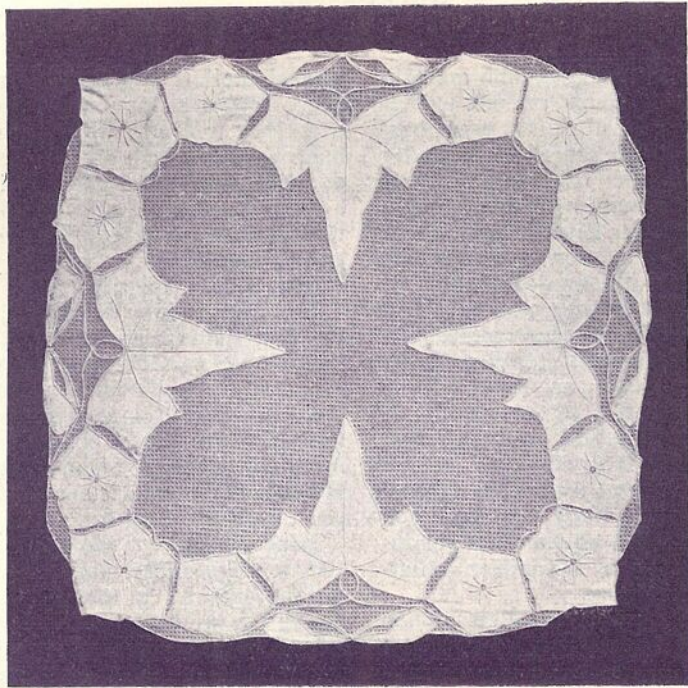
Reuter, drezdai építész (Dresdner Nachrichten, 1902. VII. 10.) a németek mellett főleg a magyarokat tartja kiemelendőknek, ez utóbbiak — mondja — sokat és igazán jót hoztak a kiállításra s mindenük az élvezhetőség határain belül mozog. Különösen szobaberendezéseink tetszettek meg neki.

A „Kölnische Zeitung“ (1902. II. 16.) azt hirdeti, hogy ifjú és erőteljes iparművészetünkre büszkék lehetünk. Zsolnay ez első közöttünk. Leírja a lüszter történetét és Wartha fáradozásait ez irányban. Horti szobáját, Huber Oszkár ékszműveit emeli még ki, mint a világversenyben számottevő alkotásokat.

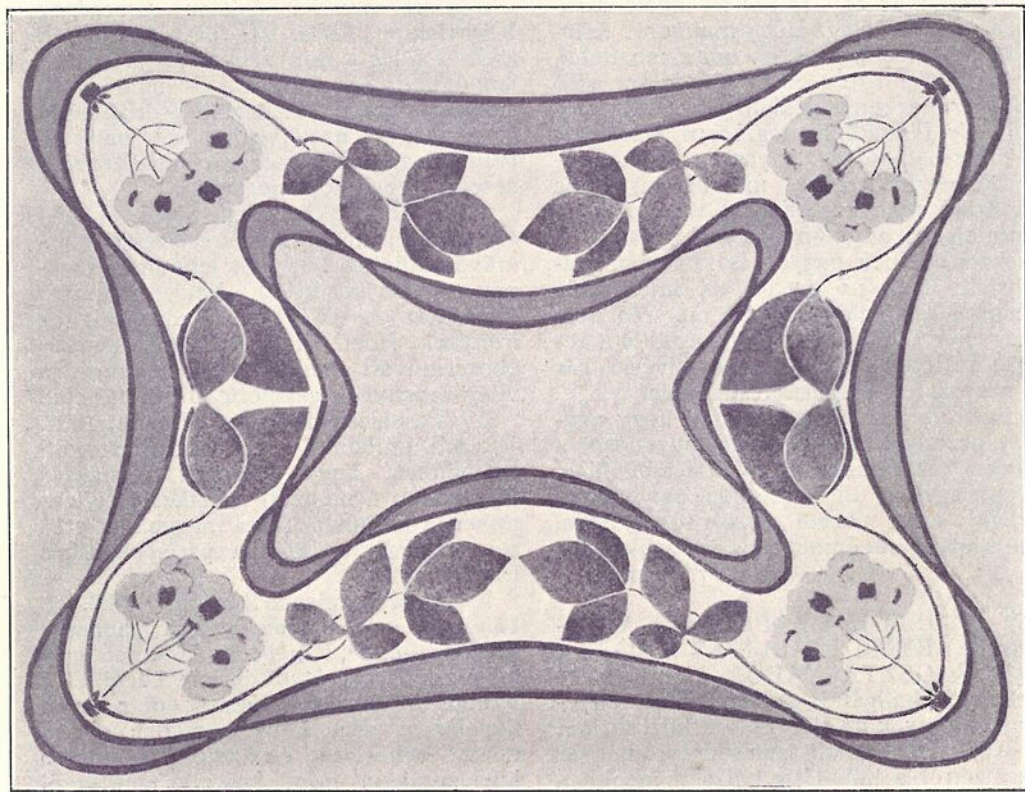
A „Vossische Zeitung“ (Berlin, 1902. VI. 20.) különben okos cikke azt veti szemünkre, hogy hiányzik a magyar tárgyakban a nemzeti vonatkozás, ellentétben a hollandusokkal nagyon is erősen megérik rajtunk a párisi kiállítás hatása.

A „Magdeburgische Zeitung“ (1902. VI. 17.) meg már nagyon is látja „nemzeti sajátságainkat“, a mely szerinte hatalmas bizonyítéka a „szlávok ázsiai eredetének.“ Ezután az alapos kijelentés után talán figyelemre sem kellene méltatnunk a német ismertetőt, de szolgáljon inkább kuriozumképp, mint komoly tanulságul még a következő részlet cikkéből: „Az olaszok sajátságaiból jó mértékkel van a magyaroknak és a belgáknak. A magya-

ASZTALKÁRA VALÓ
TAKARÓ.
APPLIKÁCIÓS
MUNKA.

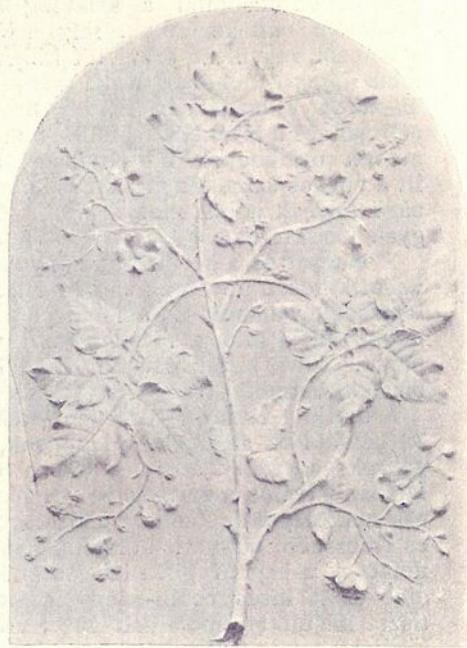
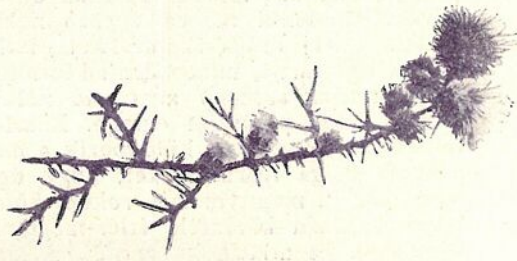
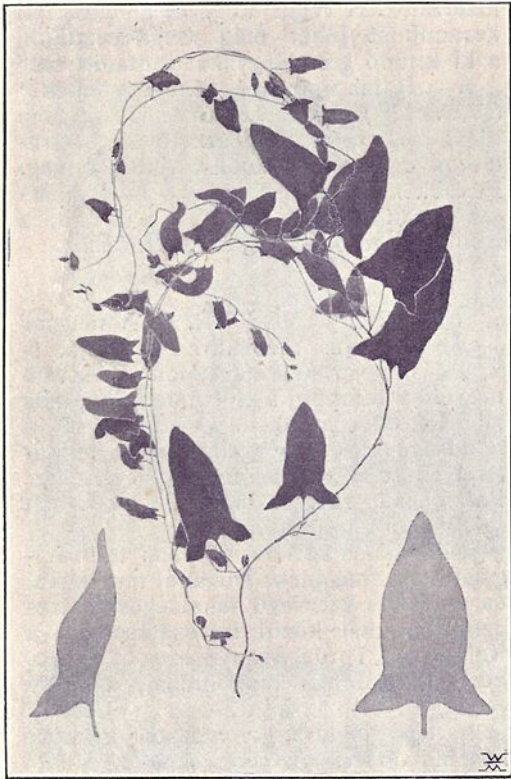

TERVEZTE
LECHNER ILMA.

TERVEZTE HAUNER BOZSENA.

A székesfővárosi iparrajziskola kiállításából.

TERVEZETEK, TERMÉSZET UTÁNI TANULMÁNYOK.

A székesfővárosi iparrajziskola kiállításából.

KÜLÖNFÉLÉK

roknál a keletiesség utóíze is érezhető, a belgáknál pedig a XVII. századbeli művészi virágkoruk kitörülhetetlen hatása nyilvánul meg. Az ország és erkölcsök különfélesége dacára sem élnek más kényelemben a budapesti házakban, mint Brüsszelben. — Az élvágy és a pénz túlbecsülése jellemző mindkét országra nézve. S különösen a nőkre vonatkozólag áll mindkét helyen, hogy inkább prima-ballerinák, mint háziasszonyok és anyák. Mindenki szabadon csap nekik szelet. A férj drága ékszerekkel díszíti s csak úgy tartja, mint valami költséges játékszert, az asszony arra való náluk, hogy a lakás pompáját emelje. Részleteiben csak annyiban különbözik a magyar és belga iparművészet, hogy úgy mondjam, a mennyiben a rokoni kötelek kapcsán különféle ízlés-megnyilvánulások jelentkeznek bennök. A magyarok öntudatlanul a szlávság ázsiai eredetére emlékeztetnek, míg a belgák a francia vegyülést éreztetik ki. Amott tehát főleg a nehéz és tarka arany-ezüst ékszerek, a brutálisan irizáló Zsolnay-edények és a bizánciasan csillogó mozaik művek uralkodnak túlnyomólag; addig itt a világos színek, a szellemes könnyedségű formák adják meg a kiállított tárgyak karakterét.

A magyar és a belga úrasszonyok nem vehetik rossz néven a német ízetlen jellemzését, valamint mi nem fogadjuk azt komolyan, a mit az iparművészetünkről mond. Több szakismerettel rendelkező bírálók, mindjárt más hangon szólnak.

A berlini „Kunst-Halle“-ban (1902. V. 7.) például ez áll: „A hollandusok, magyarok és svédek azok, a kik a keramiában kiválót mutatnak be. A magyar résznek központja Zsolnay, a ki a legújabb és legszebb tárgyait küldte Torinóba; nemcsak a hajnali pirkadás istennőjéről elnevezett híres eozin-edényeit, hanem tiszta majolikát, majolikát lüszterrel és legújabb találmányát: grés-t eozinnal és lüszterrel. A tiszta majolikái közül kiemelendőnek tartjuk az orchideás vázát, a lüszteres majolikái közül pedig azt az elragadó példányt, melynek témája a mesebeli békakirályról szól. Tehnikai újdonság nála az úgynevezett „Labrador“ világos kék színével.

Tény, hogy nem létezik olyan színhangulat, melyet Zsolnay előállítani ne volna képes; legelőkelőbb és legművésziesebb hatású a fénytelen tonusú grés-i. Különböleg megjegyzendőnek tartjuk, hogy tehnikai fejlettségét Zsolnay részben Wartha

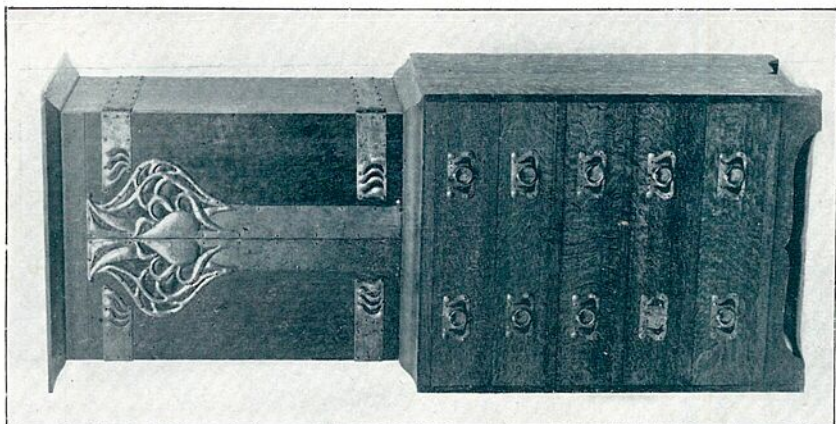
budapesti tanárnak köszönheti, kinek magának is van egy szekrényre való lüszteres és Art du feu tehnikájú edénye. Róth Miksa budapesti üvegintézete mozaik faldíszeket állított ki a Zsolnay-eozin felhasználásával, a mely igen jól hat némileg emlékeztetve a Tiffany-féle munkákra. Magyarországon egy intézet is működik, melynek feladata a parasztfazekas munkákat művészi irányba terelni. Különösen a sgrafitto-tehnika kedvelt e téren. A legkarakterisztikusabb ezek közül Torinóban a babos minta. Horti Pál, a magyar csoport rendezője is igen figyelemre méltó keramiai munkákat állított ki, a melyek egyelőre csak kísérletek. S végül Vögerl, a budapesti keramikust lehet még megneveznünk, a ki kitűnő grés-tárgyakat mutatott be.

A „Hamburgischer Correspondent“ (1902. V. 29.) mint valami különösséget adja hírül, hogy a magyar osztály az osztrákoktól egészen különállva jelenik meg. Egyébként pedig megjegyzi, hogy iparművészetünk igen magas fokon áll, s igen jól van képviselve a kiállításon.

(Folytatjuk.)

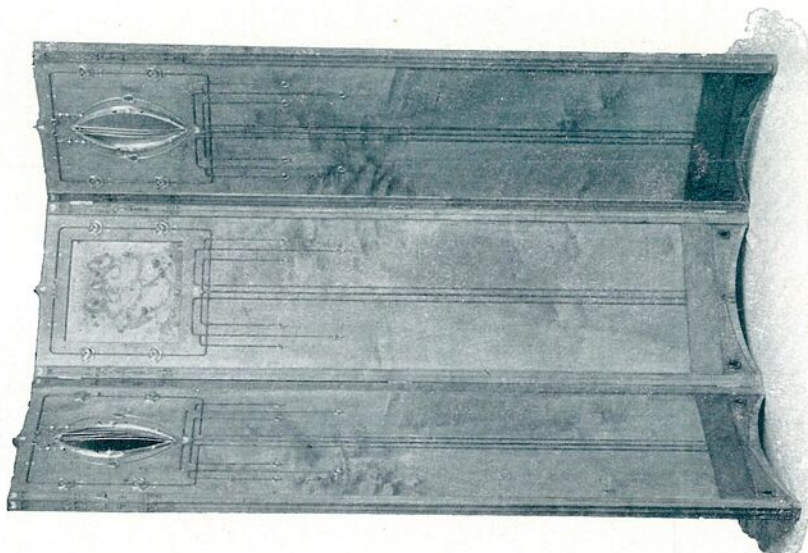
JANKÓ JÁNOS DR. †. A magyar néprajzi múzeum igazgatója, a magyar néprajzi tudomány kiváló művelője hunyt el a múlt hónapban, még alig 34 éves korában. Ő volt az, a ki tehetségével és szorgalmával új lendületet adott az ethnografiának hazánkban. Pályájának megszakadtával egy sokat ígérő jövő záródott le.

Jankó János kétféle irányban tett szolgálatot szakmájának. Irodalmi munkáival és muzeális szervező tehetségével. Irodalmi munkái közül nevezetesebbek a Kalotaszeg, Torda, Aranyosszék és Torockóról írt néprajzi monográfiái, a Zichy Jenő gróf első ázsiai útjának gyűjtéséről való beszámolója, ugyanazon grófnak későbbi ázsiai expedíciójáról készített nagyobb szabású tanulmánya, melyben az őshaza meghatározásával foglalkozik. Újabb műve a régi magyar építkezési módról szól, a Magyar Typusokról is adott ki egy könyvet. Legutóbb pedig a Balaton néprajzát készült megírni, sőt e főműve nagy részben nyomdakészen is áll. Muzeális szervező tehetségét mutatják a rövid idő alatt magas színvonalra fejlesztett Néprajzi Múzeum termei, a misszióktól eredő gyűjtemény kiállítása a Nemzeti Múzeum előcsarnokában, a szépen sikerült millenáris kiállítási falu, stb. Mindezeket lankadatlanul és ritka

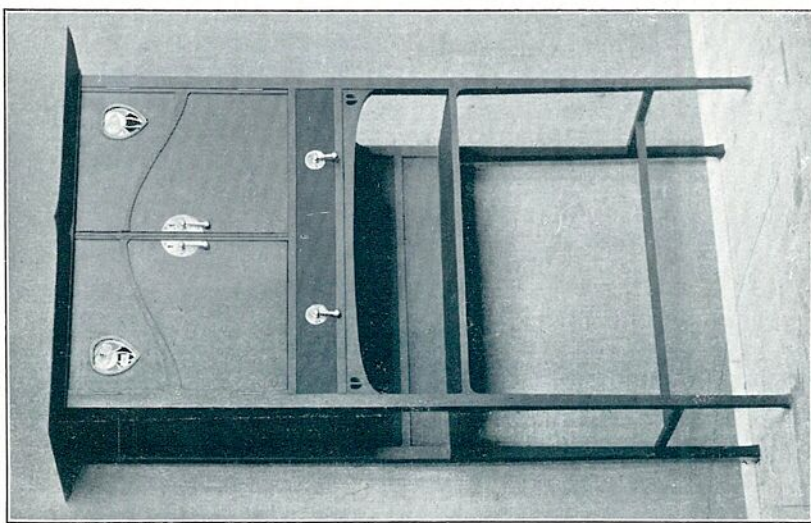
FIÓKOS SZEKRÉNY.
C. R. ASHBEE, LONDON.

Torinói kiállítás.

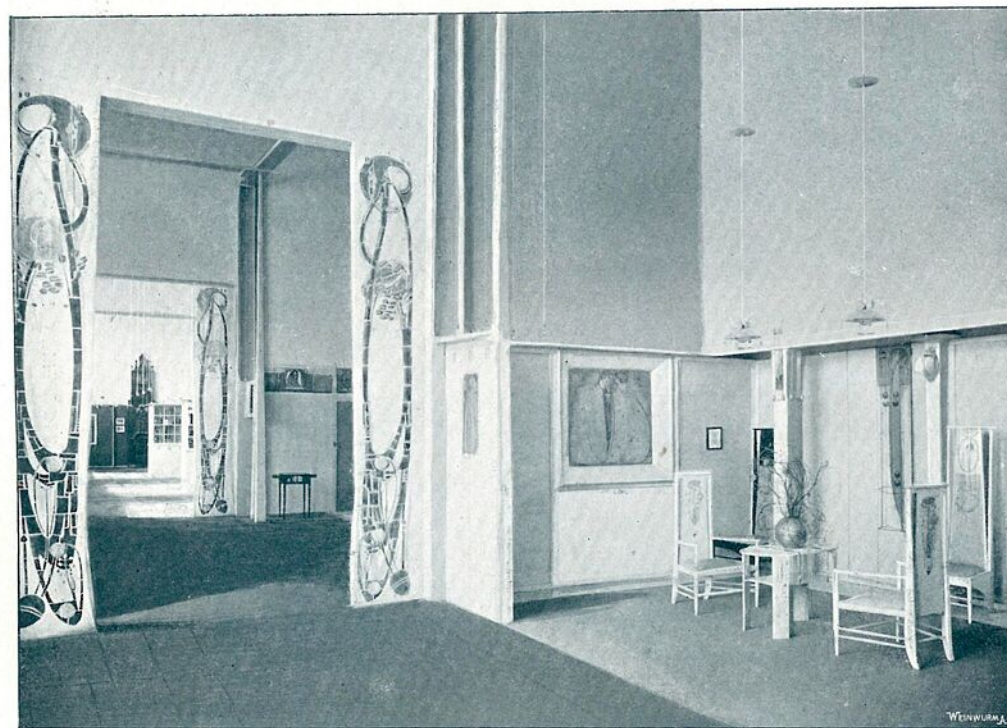
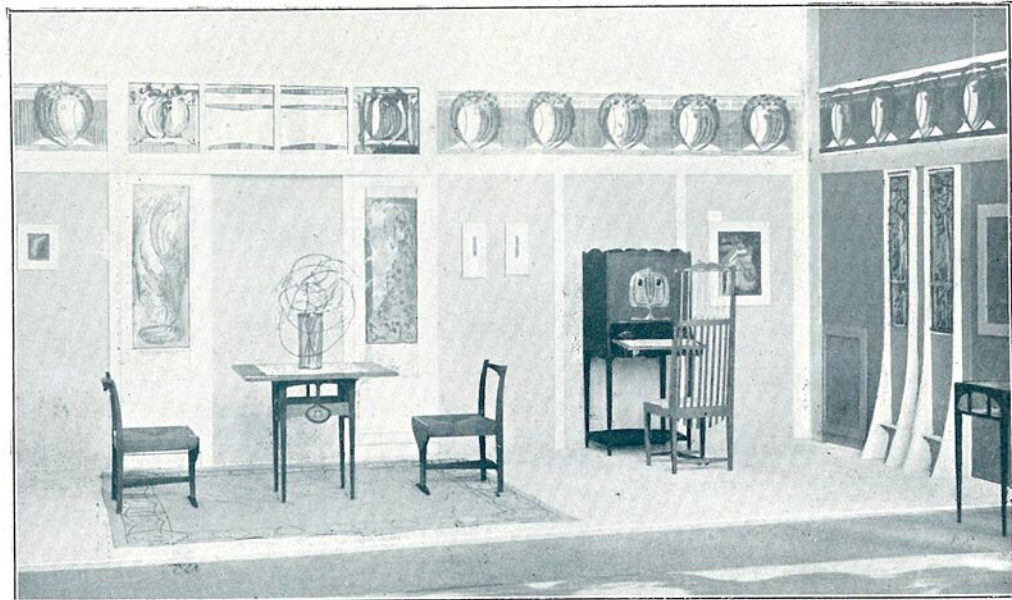

ELLENZÓ.
G. LOGAN.
SZÜRKE FÁBÓL, BERAKOTT DRÁGAKÖVEKSEL.

KÉSZÍTETTE WYLIE & LOCHHEAD, GLASGOW.

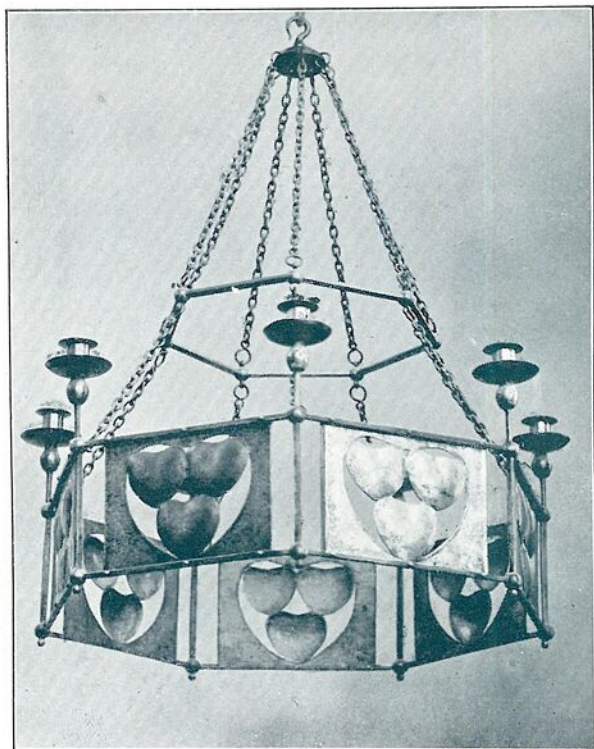
IRÓASZTAL.
E. A. TAYLOR.

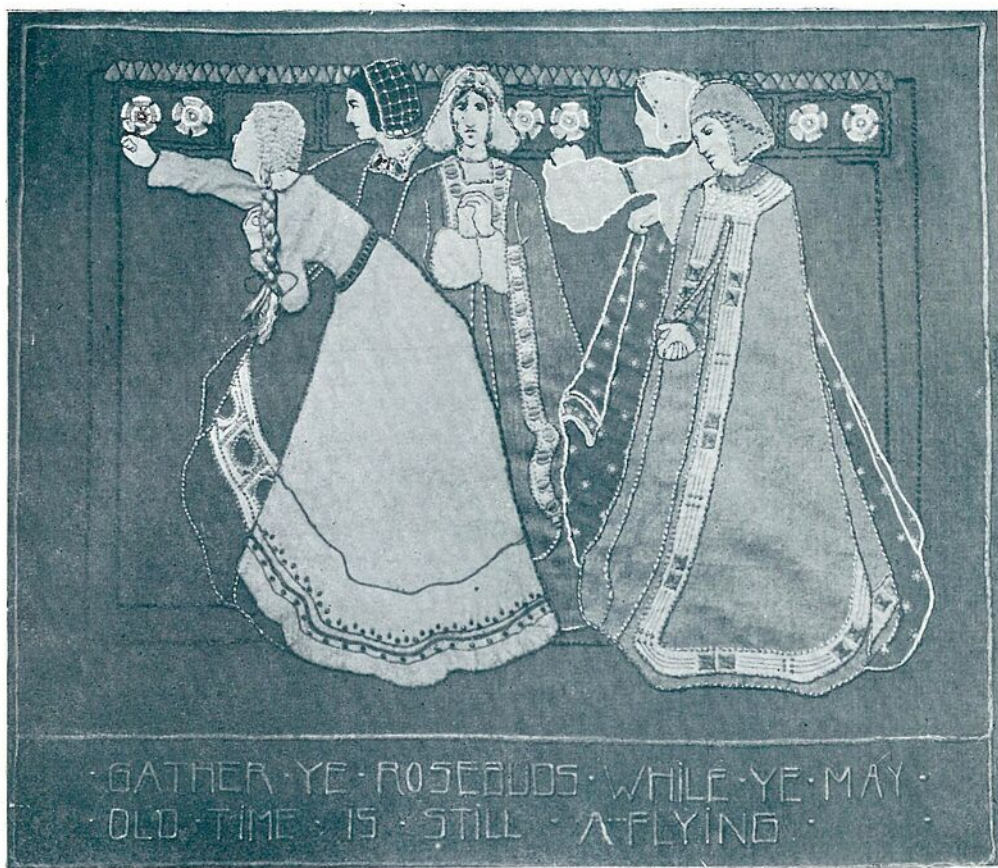
RÉSZLETEK A SKÓT CSOPORTBÓL.
TERVEZTE CH. R. MACKINTOSH.

Torinói kiállítás.

CSILLÁR.
C. R. ASHBEE,
LONDON.

FALI-SZÓNYEG.
FR. H. NEWBERY,
GLASGOW.

Torinói kiállítás.

23*

FALI SZÓNYEG.
BOBERG A.-né,
STOCKHOLM.

Torinói kiállítás.

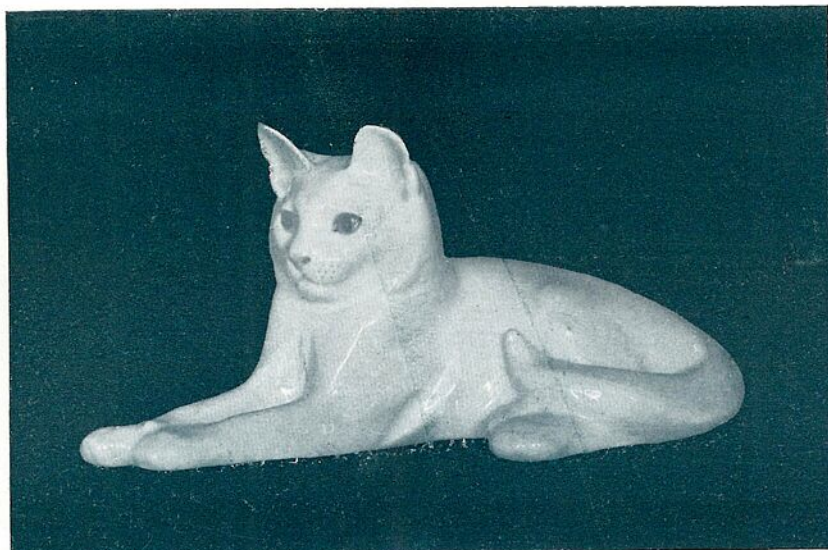
AZ OSZTRÁK VILLA.
TERVEZTE J. BAUMANN.

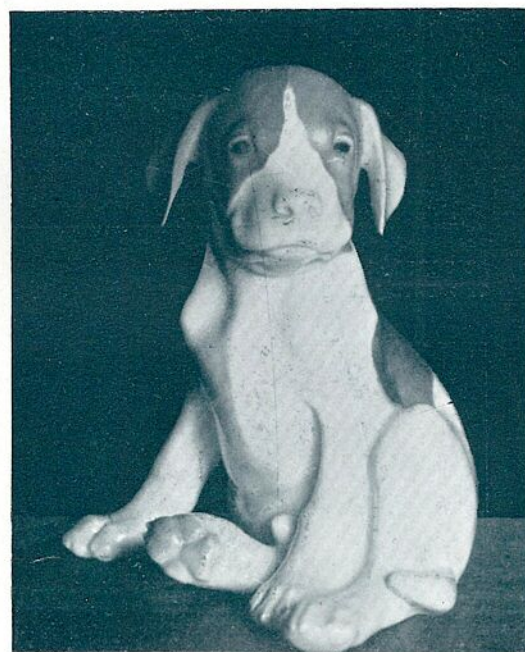
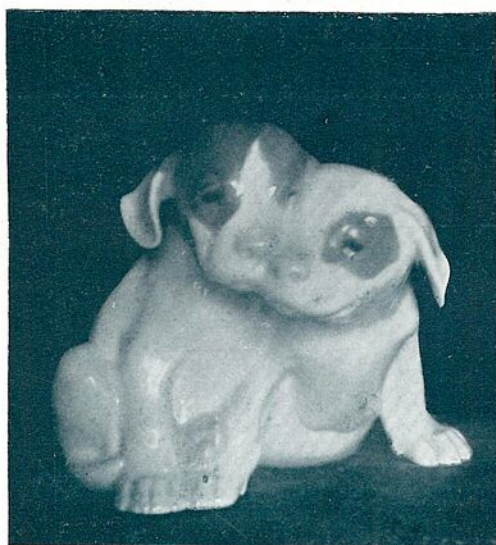
A SVÉD CSOPORT.
DÍSZÍTÉSÉT TERVEZTE A. BOBERG.

• Torinói kiállítás.

PORCELLÁN
ÁLLATKÁK.

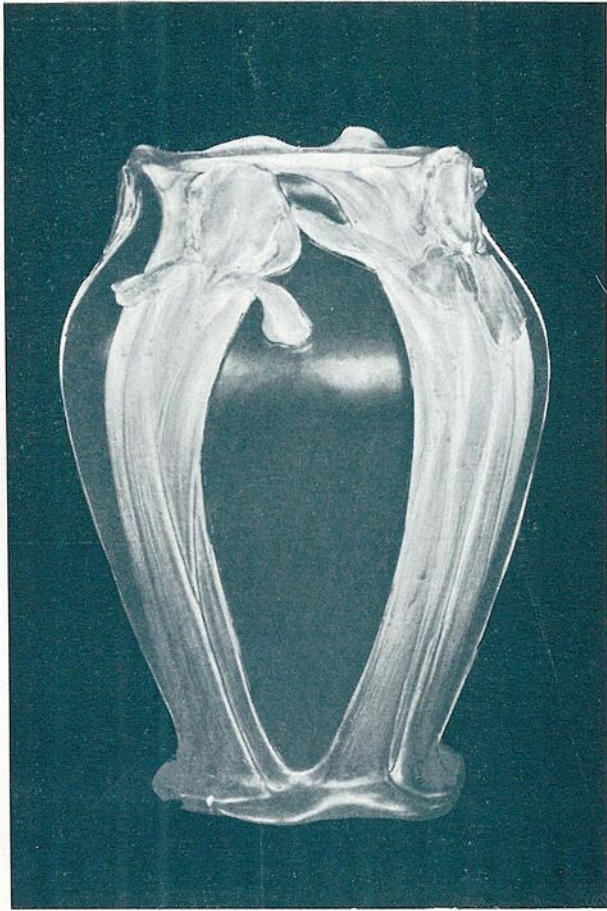
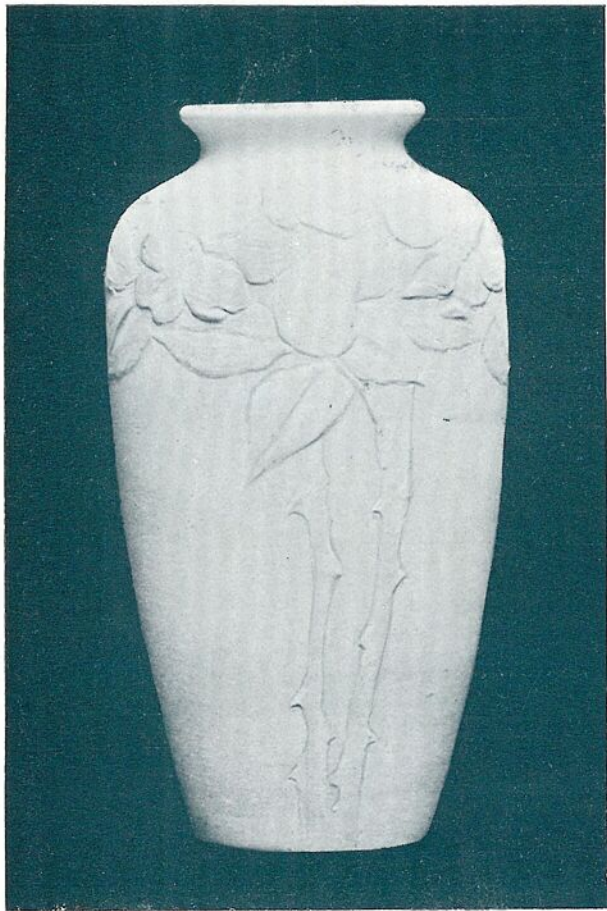
KIRÁLYI
PORCELLÁNGYÁR
KOPENHÁGA.

DE FEURE.

Torinói kiállítás.

L'ART NOUVEAU BING PARIS.

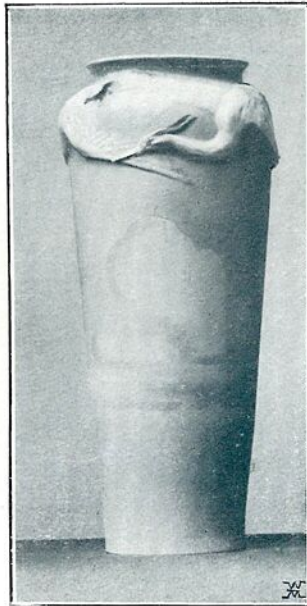
ROOKWOODI (CINCINNATI) FAIENCE-VÁZÁK.

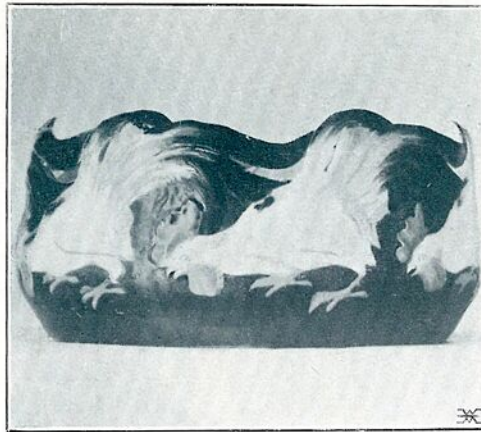
MÁZAS AGYAGEDÉNYEK.
VÓGERL G. ÁGOST, BUDAPEST.

Torinói kiállítás.

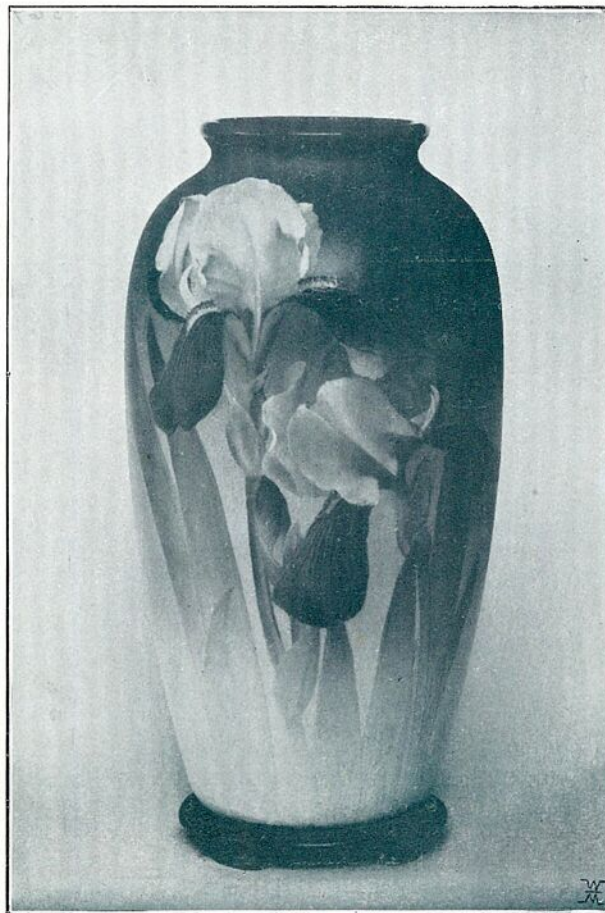

PORCELLÁN VÁZÁK S VIRÁGTARTÓ.
RÖRSTRAND GYÁR, STOCKHOLM.

ROOKWOODI
(CINCINNATI)

FAIENCE
VÁZA.

Torinói kiállítás.

szaktudással dolgozott. Évtizedekre való munkát végezett vasszorgalmával az ifjú tudós pár év alatt.

Nagy utazásai és a sok munka megtörték idegeit. Munkás pályája derékban tört ketté a tudomány fárasztó szolgálatainak terhe alatt.

SZOLNOKI MŰVÉSZTELEP nagyjelentőségű epizódja a mai Magyarországra törekvő művészi politikáknak. Tizenkét festő csekély évi bértért az alföld szívében kap kényelmes berendezett lakást és műtermet, a mely kétségen kívül kedvező alkalom a magyar lélek és típus megismerésére.

A festőművészeknek Szolnokon, a magyarság ebben a jellemzetes központjában való letelepedése a vallás- és közoktatásügyi miniszter és magának a városnak a segítségével történt. A miniszter és Lippich Gusztáv Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyei főispán között megindult tárgyalásoknak eredménye az volt, hogy a miniszter évi 3000 korona hozzájárulást ajánlott meg, Szolnok város közönsége pedig a Tisza és a Zagyva folyók találkozásánál fekvő fensíkon, a szolnoki régi vár helyén, egy 1787 □-öl terület ingatlant ajándékozott a művészházak építéséhez. A főispán ezután megalakította a szolnoki művész-egyesületet, melynek 50 alapító, 170 rendes s 12 művész tagja van. A művészházak fölépítése céljából a közoktatásügyi miniszter a tervek elkészítésével Gyalus László építésztt bízta meg, a ki 65 ezer korona költséggel a múlt év őszén munkába is vette az épületet. Tizenkét műtermével s ugyanannyi lakóházával most már készen áll a két művészház és azóta már művész lakói is beköltöztek falai közé. A belső berendezést, a bútortzatot szintén Gyalus tervei után készítették különböző asztalos cégek. Szobái eleganciájuk és célravalóságuk folytán számottevő példányai az ízlés magyar bútorigarnak.

UCHS Emil, Londonban élő hazánkfia, kinek angliai sikereiről már több ízben adtunk folyóiratunkban hírt, újabban több érmet készített VII. Edvárd számára. Az új angol pénz számára is ő mintázta az angol királyt, most pedig a koronázási emlékérmét készítette el, a melyet az Elkington-cég sokszorosít. A Studio ez évi júniusi száma közli a sikerült alkotás képét.

PÁLYÁZATI ÜGYEK.

FIGYELMEZTETÉS. F. évi szeptember hó 15-én a M. Iparművészeti Társulatnak hat pályázata jár le és pedig: konyhaberendezés, virágtartó állvány, újévi köszöntő kártya, képes levelező lap, tükörkeret és gyermekruha tervére. A pályázat részleteit májusi füzetünkben közöltük, de a M. Iparművészeti Társulat titkári hivatala szívesen megküldi a pályázati felhívás teljes szövegét bárkinek, a ki e végből hozzáfordul.

Együttal figyelmeztetjük azokat a t. pályázókat, a kik a Társulat régebbi pályázatain részt vettek s pályaműveiket eddig el nem vitették, hogy a munkákat legkésőbbben szeptember hó 1-ig átvegyék, mert ezen a napon túl a társulat titkári hivatala azokért felelősséget nem vállal.

ISKOLAI PÁLYÁZAT. Az orsz. m. kir. iparművészeti iskolában tudva levően újabban rendszeresítették a tanítványok közötti pályázatokat. Ez az újítás eddig is már igen üdvösnek bizonyult, mert önálló munkásságra serkenti a tanítványokat s a pályázatokat követő bírálatból bő okulást nyernek.

A legutóbbi pályázatuk alkalmával különösen kitüntek a Mátrai Lajos vezetése alatt álló díszítő szobrászati szakosztály növendékei a kik közül többen meglepő sikerrel oldották meg a nem könnyű feladatot. A pályázat egy díszes síremlékre szólt; az első díjat *Molnár Géza* III. éves növendéknek ítelték oda, kinek talentumos munkáját a 196. sz. lapon közöljük.

ZÉGTÁBLÁRA hirdetett pályázatot *Detaille* festőművész indítványára Páris város tanácsa. Forma, nagyság és anyag a pályázók tettségére van bízva, de csak új felfogású és művészi kereskedői cégjelző kompozíciók fogadhatnak el. Első díj 2 ezer frcs, második díj 1 ezer és a harmadik 500. Beküldési határidő november 25.

AZ IPARMŰVÉSZETI PÁLYÁZATOK kiírásánál figyelembe veendő alapelveket írásban is összegezték a német iparművészeti egyesületek kiküldöttei Münchenben és kívánatra a titkárság bárkinek (München, Pfandhausstrasse 7/2) megküldi